

Helsingin kaupunki

Suomenkielinen työväenopisto ej

2.6.2014

3. OPS –paja 2.6.2014/ disposition työstö

Opetussuunnitelma

Dispositio

1. Opetussuunnitelman tarkoitus ja käyttö
2. Työväenopiston tehtävä
3. Opetustoiminta ja sen tavoitteet
 - 3.1. Oppimistarpeet
 - 3.2. Kohderyhmät ja yhteistyö
 - 3.3. Opetustarjonta
 - 3.4. Opetuksen tavoitteet
 - 3.5. Oppimisympäristöt ja –menetelmät
 - 3.6. Oppimisen ja vaikuttavuuden arviointi ja kehittäminen
4. OPS:n vaikutus muuhun opiston toimintaan (–pois?)
5. Liitteet

1. Opetussuunnitelman tarkoitus ja käyttö

OPS on työväenopiston opetustoimintaa ohjaava perustavanlaatuinen asiakirja.

Miksi OPSia alettiin valmistella, kuvaus valmisteluprosessista. (Uusi organisaatio, tarve pitkäjänteiseen suunnitteluun).

- Suhde muihin asiakirjoihin: toimintasääntö, IMS ym

Opetussuunnitelman tarkoituksena on

- olla pedagogisen suunnittelun ja johtamisen väline, jossa on ilmaistu yhteisesti sovitut periaatteet,

- luoda pedagoginen perusta opiston opetukselle,
- tuoda pitkäjänteisyyttä opetuksen suunnitteluun ja kehittämiseen sekä opiskeluun,
- hahmottaa ja selkeyttää opiston opetuksellista kokonaisuutta,
- auttaa opettajaa ideointi- ja suunnittelutyössä,
- toimia perusteluna suunnitteluun ja opetukseen kuuluville valinnoille ja toiminnoille,
- antaa suuntaviivoja opiston opetukselle,
- toimia osana uuden opettajan perehdyttämistä
- parantaa henkilökunnan itseymmärrystä (”keitä me olemme”)
- antaa kaupunginvaltuustolle ja kaupunginhallitukselle tietoa opistosta ja sen tavoitteista
- antaa johtokunnalle välineitä toiminnan ohjaamiseen ja ymmärtämiseen
- antaa sidosryhmille tietoa opistosta ja sen tavoitteista
- antaa kuntalaisille tietoa opistosta ja sen tavoitteista

2. Työväenopiston tehtävä

Laki vapaasta sivistystyöstä määrittelee vapaan sivistystyön tarkoituksen ja tavoitteet (1998/2009):

Vapaan sivistystyön tarkoitus ja tavoitteet

Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta.

Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisen monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

Työväenopiston rooli yhteiskunnassa

Yleiset tavoitteet

Työväenopisto toimii eri väestöryhmien kohtauspaikkana, joka on niin alueellisesti kuin taloudellisestikin hyvin saavutettavissa. Opisto tarjoaa mahdollisuuksia tiedolliseen ja taidolliseen kehittymiseen, kulttuuriperintömme omaksumiseen ja luomiseen sekä uusiin kulttuureihin tutustumiseen. Se antaa välineitä arjen hallintaan, ajan ilmiöiden havaitsemiseen, analyysiin, kriittiseen tarkasteluun ja arvottamiseen. Henkisen, sosiaalisen ja fyysisen hyvinvoinnin edistäminen ovat toiminnan keskeisiä lähtökohtia.

Toiminnan tavoitteet

Työväenopisto pyrkii edistämään kaikkien kuntalaisten mahdollisuuksia kehittää kulttuurista ja yleissivistyksellistä osaamista, kokea yhteisöllisyyttä ja edistää henkistä ja fyysistä terveyttä tarjoamalla kielten, yhteiskunnallisten, taide- ja taitoaineiden opetusta sekä luentoja. Opintoryhmien konsertit, näyttelyt, tapahtumat ja teatteriesitykset ovat keskeinen osa opiston toimintaa. Työväenopiston kohderyhmänä ovat yli 16-vuotiaat aikuiset oppijat.

Työväenopiston arvot, missio ja visio (tällä hetkellä voimassaolevat arvot, missio ja visio ja selvitys siitä miten em. asiat tullaan päivittämään eli miten arvokeskustelu ym. tullaan

käymään). Tärkeitä arvoja ovat inhimillinen kasvu, monimuotoisuus, erilaisuuden arvostaminen, puolueettomuus, elinikäinen oppiminen/ aikuisen oppiminen.

Yleisperiaatteet: työväenopisto noudattaa kaupungin strategiaa, johtokunnan rooli opetuksen painopisteiden päättäjänä (johtosääntö), opiston asema Helsingin kaupungissa.

Toiminnan lähtökohta sivistys-käsite, johon kuuluu mm. ihmisen valmius sopeutua muuttuvaan ympäristöön, innovatiivisuus, luovuus ja reflektiivisyys, itsetuntemus, esteettinen ymmärrys, historian ja kulttuuriperinnön tuntemus, kehon ja mielen harmonia, uteliaisuus muita kulttuureita kohtaan, oppimiskyky, arjen hallinta, kriittisyys, tiedollinen ja taidollinen kasvu humanismin hengessä, ymmärryksen laajentaminen, sivistyksen/kulttuurin omaksuminen ja luominen sekä sosiaalinen vuorovaikutus.

Työväenopiston kursseilla opetetaan eri oppimiskäsitysten mukaan sen mukaan, mikä palvelee opetettavaa ainetta tai teemaa. Oppimiskäsitys voi olla humanistinen, konstruktivistinen, behavioristinen, dialoginen, vertaisoppiminen, osallistava oppiminen, ”työkoulu” (tekemällä oppiminen). Opettajan ammattitaitoa on tunnistaa, mihin oppimiskäsitykseen hänen opetuksensa perustuu ja mitä on syytä soveltaa milloinkin. Opetuksen tavoitteet, menetelmät ja arviointi tulee on linjassa toisiinsa nähden (vrt. ”linjakas opetus”, lähde). Opetuksen tulee kuitenkin perustua opiston arvoihin. Kansalaisopiston opetuksen, andragogiikan, erityispiirre on dialogisuuden mahdollistaminen ryhmässä: vertaisoppiminen, kokemuksellinen oppiminen, sosiaalisuus ja erilaisuuden hyväksikäyttö oppimisessa. Opetus on tietopohjaista.

Opistossa edistetään oppijan kokemusta ja ajattelua arvostavaa opetusta sekä sitä, että yksilö kehittyy myös ryhmän jäsenenä. Opiston toiminta on kaikille avointa ja erilaiset ihmiset kohtaavat toisensa /kursseilla. Linkkejä asiasta eri lähteisiin.

Opiston toiminta edistää kaupunkilaisten hyvinvointia aktivoimalla kaupunkilaisia, mahdollistamalla osallisuuden kokemuksia sekä tarjoamalla oppimisen mahdollisuuksia. Opiston opetuksessa yhdistyvät opetukselliset tavoitteet ja oppimisen elämyksellisyys. Opisto oppilaitoksena tuottaa oppimisen kokemuksen kautta elämyksiä. Oppimisen ilo korostuu. Opistossa on mahdollisuus tavata, kohdata, tutustua ihmisiin. - Kuntalaisen hyvinvoinnin edistäminen, oppimisen ilo/ nautinto ([ks. teema 5 Google Drive ja kotitalouden OPS/ kuva](#))

(Tänne myös yhteistyöstä ja kumppanuuksista; yhteiskunnallinen näkökulma)

3. Opetustoiminta ja sen tavoitteet

3.1. Oppimistarpeet

Oppimistarpeita peilataan monesta näkökulmasta: sekä yleisestä yhteiskunnallisesta tarpeesta käsin että yksittäisen kuntalaisen näkökulmasta. Myös sidosryhmiltä, esim. järjestöjen kautta tulee tarpeita.

Oppimistarpeet muuttuvat koko ajan, koska yhteiskunta muuttuu ja siksi työväenopisto seuraa yhteiskunnan muutosta ja sieltä tulevia tarpeita.

Kaikkien kuntalaisten tarpeet pyritään saamaan esiin. Markkinointi tehdään houkuttelevaksi ja näkyväksi. (värit, dynaamisuus, tarinoiden kautta). Luodaan interaktiivinen järjestelmä, joka mahdollistaa kaupunkilaisten aktiivisen osallistumisen opetustarjonnan ja –järjestelyjen rakentamiseen.

Työväenopiston opetuksen suunnittelu perustuu oppimistarpeen havaitsemiseen ja suunnittelu on ammattitaitoista, proaktiivista ja innovatiivista. Suunnittelua ohjaavia periaatteita ovat pitkäjänteisyys ja ”antennit pystyssä” –asenne.

Toimenpiteet:

Mahdollisimman avoin, vuorovaikutteinen ja helposti saavutettava kurssitoive/ja selkeästi kuntalaisille avattu foorumi. Tutkitan Kursorin soveltuvuutta tähän.

Kartoitetaan tiloista sopivin (”kuumin”) ajankohta eri kohderyhmille.

Tiedotus, nettisivut houkuttelevaksi, värikkyyttä, dynaamisuutta, tarinoita.

Somen roolista.

Oppimistarpeesta antaa tietoa myös oppimisen arviointi, josta on esitys kappaleessa 3.6. ”Toiminnan arviointi ja kehittäminen”.

3.2. Kohderyhmät ja yhteistyö

Suurella osalla kurssitarjontaa ei eritellä omiin ryhmiinsä kurssitarjonnassa ikäihmisiä, maahanmuuttajia jne., vaan kurssit pyritään tekemään kiinnostaviksi eri-ikäisiä, miehiä, maahanmuuttajia jne.

Yhteistyökumppanien valinnassa ollaan tietoisia siitä, mitä yhteistyötä, milloin, miksi ja kuka päättää. Työväenopisto määrittelee, mitä halutaan saavuttaa yhteistyöllä. Yhteistyötä säätelevät tarvittaessa aiesopimukset, kumppanuussopimukset ja sisäiset omien ryhmien sopimukset. Sopimuksissa kuvataan selkeä toimintatapa.

Maksullisesta ja omakustannekoulutuksesta laaditaan pelinsäännöt (kuka päättää, mikä toimintatapa).

Talon sisäisestä yhteistyötä kehitetään organisaatiomuutoksen jäljiltä. Yhteistyön alueita ovat mm. asiakaspalvelu ja opetusosasto, aineiden välinen yhteistyö ja yhteistyö maantieteellisillä alueilla. (Onko tämä toimintasäännössä, tässä paperissa vai prosessikuvauksissa)

3.3. Opetustoiminta

Työväenopiston ylläpitoluvassa työväenopistossa voidaan antaa opetusta seuraavissa oppiaineissa:

Siteeraus ”.... ”

Opetusaineet ja opetusmuodot.

Opetusta annetaan eri puolilla Helsinkiä palveluverkkosuunnitelman mukaisesti mahdollisimman lähellä kuntalaisia.

3.4. Opetustoiminnan tavoitteet

- Kaupungin yhteisstrategioiden merkitys ja vaikutus opetussuunnitelmaan.
- Opistosta nousevat omat tavoitteet
 - koko opistoa koskevat
 - ainealaa koskevat
- Mitkä ovat pitkän aikavälin tavoitteet, lyhyemmän aikavälin tavoitteet
- Tavoitteiden erilaisuus: kurssikohtaiset tavoitteet, tilannekohtaiset tavoitteet, suuret linjat
- Liitteeksi strategiakauden tavoitteet ja vuosittain vaihtuvat painopistealueet
- Nykyisten oppiaineiden (opetustarjonnan) ja resurssien esitys ja tulevaisuuden opetettavat substanssit. Tulevaisuuden painotukset.

Tulevaisuuden opetettavat substanssit (> *miten otetaan haltuun?*)

- *kompetenssien kehittäminen*
- *resurssien suuntaaminen*

Tulevaisuuden tarpeiden ennakointi

- Opetuksen suunnittelujärjestelmän kuvaus: viittaus toimintasääntöön tai IMSiin

3.5. Oppimisympäristöt ja – menetelmät

- Opetusmenetelmien valinnan perustana on aikuisopiskelijan aktiivinen rooli oppimistapahtumassa. Opetuksessa on huomioitava aikuisopiskelijan elämäntilanne ja aiemmat oppimiskokemukset, jotka vaikuttavat oppimisprosessiin ja ovat myös hyödynnettävissä. Opetus on pääasiassa ryhmäopetusta, jossa yhteisöllisellä oppimisella ja vuorovaikutuksella tärkeä merkitys.
- Opetuksen suunnittelussa ja oppimisympäristöjä ja -menetelmiä valittaessa tulee huomioida eri asiakasryhmien tarpeet; diginatiivit, kiireinen työväestö, työttömät ja superseniorit, eri kulttuuritaustaiset, erityisryhmät.
- Opiskelu järjestetään toimintaan soveltuvissa tiloissa, joissa on huomioitu ainealueen ja aikuisopiskelijoiden tarpeet sekä viihtyisyys ja työturvallisuus näkökohdat. Vaihtelua ja elämyksiä tarjoavina opiskeluympäristönä hyödynnetään myös museoita, kaupunkiympäristöä ja luontoa.
- kumppanuudet; aineiden välisyys, ilmiöpohjaisuus
- pääosin ryhmäopetusta; laaja-alaisuus, tasot, opinpolut, mahdollisuus itsensä kehittämiseen tavoitteelliseen kehittämiseen ja etenemiseen
- Ks. Ryhmä 6 oppimisympäristöt; ilmiöpohjaisuus
- viittaukset ainealakohtaisiin opetussuunnitelmiin

4. Toiminnan arviointi ja kehittäminen (tämä toimintasäännössä ja prosessikuvauksissa?)

Arvioinnin tavoitteena on tukea työväenopiston toiminnan kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä. Arvioinnin tehtävänä on antaa opiskelijalle tietoa oman oppimisensa etenemisestä, tukea omaehtoisuutta, luovuutta ja kannustaa jatkamaan opiskelua sekä auttaa opettajaa kehittymään työssään. Arvioinnista tehdään arjen työkalu joka ei työllistä liikaa. Arvioinnin vaikutukset tehdään näkyviisi. Arvioinnilla tulee olla vaikutusta. Eri oppiaineiden erilaiset arvioinnin periaatteet tunnistettava.

Työväenopiston kurssitarjontaa tarkastellaan jatkuvasti saadun palautteen valossa, ja tarjontaa uusitaan ja kehitetään vuosittain.

Arviointeja kerätään myös yhteistyötahoilta sekä muilta toimijoilta (-> nuorten fokusryhmät ja Opistolaisyhdistys, muut virastot jne.) Opiston toiminnassa otetaan huomioon kuntalaisten arviot ja kehittämistoiveet myös niiden potentiaalisten asiakkaiden näkökulmasta, jotka eivät vielä käytä opiston palveluita.

Yksi näkökulma arviointiin on opiskelijan itsearviointi ja vertaisarviointi ja reflektio

Arvioinnissa on eri tasoja: yksittäisen kurssilaisen arvio, opettajan arvio, suunnittelijan arvio, esimiehen arvio, koko opiston toiminnan arvio. Arviointimenetelmä valitaan kuhunkin tasoon ja tapaukseen sopivaksi.

Henkilöstön kehittäminen

Toiminnan arviointi ja kehittäminen -> laatutyö

Itsearvioinnin aikaisempi materiaali

5. OPS:n vaikutus muuhun opiston toimintaan (Mitä OPS merkitsee koko toimintaan?)

Opetustilat - palveluverkko

Henkilöstön kompetenssin kehittäminen

6. Toimeenpano

Liitteet

Ainealojen tavoitteet ja sisällöt

Ainealojen väliset tavoitteet ja sisällöt

Opiston organisaatio

Opiston toimintasääntö

Opiston johtosääntö

Maahanmuuttajaohjelma

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma